

**QISHLOQ AHOLISIGA BIRINCHI TIBBIY-SANITARIYA
YORDAMI KO'RSATISHDA TELEMEDITSINANING AHAMIYATI**

Tulabayeva Gulchexra Kirgizbayevna.

NamDU, Tibbiyot fakulteti, Klinik fanlar kafedrasi o'qituvchisi

Raximboyev Boburjon Solijon o'g'li

Yunusaliev Bekzod Baxromjon o'g'li,

Tibbiyot fakulteti Davolash ishi yo'nalishi 4-bosqich talabalari.

Annotatsiya: Ushbu maqolada telemeditsina texnologiyalarining qishloq aholisiga birinchi tibbiy-sanitariya yordam ko'rsatishdagi o'rni, imkoniyatlari va samaradorligi tahlil etilgan. Shuningdek, sog'liqni saqlash xizmatlarining qishloq joylardagi yetishmovchiligini kamaytirish, shoshilinch tibbiy maslahatlar berish, diagnostika va kuzatuvlarni masofaviy yo'l bilan olib borishning afzalliklari ilmiy asosda bayon qilingan. Tadqiqot natijalari telemeditsinaning tibbiy xizmatlarga bo'lgan teng imkoniyatlarni yaratishdagi o'rnini ochib beradi va amaliy tavsiyalar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: telemeditsina, qishloq aholisi, birlamchi tibbiy yordam, sanitariya, raqamli tibbiyot, tibbiy masofaviy xizmat, sog'liqni saqlash, shoshilinch yordam.

Sog'liqni saqlash tizimi bugungi kunda jadal sur'atlarda rivojlanayotgan sohalardan biridir. Aholiga birinchi tibbiy-sanitariya yordamini tezkor va sifatli ko'rsatish zamonaviy tibbiyotning muhim vazifasidir. Ayniqsa, geografik jihatdan chekka hududlarda yashovchi qishloq aholisi uchun bu xizmatlarga o'z vaqtida ega bo'lish dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Shu nuqtai nazardan, telemeditsina — ya'ni masofaviy tibbiy xizmatlar ko'rsatish tizimi — tibbiy yordamning sifati va qamrovini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Telemeditsinaning qishloq aholisiga birinchi tibbiy-sanitariya yordami ko'rsatishdagi ahamiyati haqida batafsil ma'lumot quyidagicha:

Geografik cheklovlarni bartaraf etish

Qishloq joylarda tibbiy muassasalar ko'pincha cheklangan bo'lib, mutaxassis shifokorlar yoki zamonaviy tibbiy jihozlar mavjud bo'lmashligi mumkin. Telemeditsina bu muammoni hal qiladi, chunki:

- Bemorlar masofaviy ravishda shifokorlar bilan videoaloqa orqali bog'lanib, konsultatsiya olishlari mumkin.

- Masalan, qishloqda yashovchi bemor shahar markazidagi kardiolog yoki nevropatolog bilan maslahatlashishi mumkin, bu esa uzoq masofalarga sayohat qilish zaruratini yo'qotadi.

- Favqulodda holatlarda (masalan, yurak xuruji yoki insult) tezkor maslahat hayotni saqlab qolishi mumkin.

Birinchi yordamni samarali tashkil qilish

Qishloq joylarda tibbiy xodimlarning tajribasi yoki resurslari cheklangan bo'lishi mumkin. Telemeditsina quyidagi yo'llar bilan yordam beradi:

- Shifokorlar masofadan bemorning holatini baholab, mahalliy tibbiyot xodimlariga aniq ko'rsatmalar beradi.

- Masalan, jarohat yoki o'tkir kasallik holatida telemeditsina platformasi orqali shifokor birinchi yordam jarayonini boshqarishi mumkin.

- Bu jarayon bemorni shifoxonaga yetkazishgacha bo'lgan muhim vaqtda xatolarni kamaytiradi.

Iqtisodiy va vaqt jihatidan tejamkorlik

Qishloq aholisi shifoxonaga borish uchun ko'pincha uzoq masofalarni bosib o'tishi, transport va boshqa xarajatlarga duch kelishi kerak. Telemeditsina bu muammoni hal qiladi:

- Bemorlar uyidan turib shifokor bilan bog'lanadi, bu esa yo'l xarajatlari va vaqtni tejaydi.

- Qishloq joylarda yashovchi keksalar yoki nogironlar uchun bu ayniqsa muhim, chunki ularning harakatlanishi qiyin bo'lishi mumkin.

- Masalan, oddiy kasalliklar (zamburug'li infektsiyalar, nafas olish yo'llari kasalliklari) bo'yicha maslahat olish uchun shifoxonaga borish o'rniga, telemeditsina yordamida tezkor yechim topish mumkin.

Tibbiy xodimlarning malakasini oshirish

Qishloq joylardagi tibbiyot xodimlari ko'pincha zamonaviy tibbiy bilimlardan chetda qolishi mumkin. Telemeditsina bunga quyidagi yo'llar bilan yechim beradi:

- Onlayn treninglar va seminarlar orqali mahalliy tibbiyot xodimlari malakasini oshirishi mumkin.
- Mutaxassis shifokorlar bilan masofaviy tajriba almashish imkoniyati yaratiladi.
- Masalan, qishloq feldsheri telemeditsina platformasi orqali shahar shifokoridan murakkab holatlarni qanday boshqarish bo'yicha maslahat olishi mumkin.

Surunkali kasalliklarni monitoring qilish

Qishloq joylarda surunkali kasalliklarga chalingan bemorlar (masalan, diabet, gipertoniya, yurak kasalliklari) muntazam shifokor nazoratiga muhtoj. Telemeditsina bu jarayonni osonlashtiradi:

- Bemorlar uyda o'lchagan qon bosimi, qand miqdori yoki boshqa ko'rsatkichlarni telemeditsina platformasi orqali shifokorga yuborishi mumkin.
- Shifokorlar bu ma'lumotlarni tahlil qilib, davo rejasini masofadan tuzatadi.
- Bu bemorlarning shifoxonaga tez-tez borish zaruratini kamaytiradi va kasallikning og'ir asoratlarini oldini oladi.

Tibbiy xizmatlarga teng kirishni ta'minlash

Qishloq va shahar aholisi o'rtasida tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarida katta tafovut mavjud. Telemeditsina bu tafovutni kamaytiradi:

- Qishloq aholisi zamonaviy tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi.
- Bu, ayniqsa, bolalar, homilador ayollar va keksalar kabi zaif guruhlar uchun muhim.
- Telemeditsina sog'liqni saqlash tizimida adolatli yondashuvni ta'minlaydi.

Psixologik salomatlikni qo'llab-quvvatlash

Qishloq joylarda psixologik yordam ko'rsatish imkoniyatlari deyarli mavjud

emas. Telemeditsina bu sohada ham foydali:

- Bemorlar masofaviy ravishda psixolog yoki psixiatr bilan maslahatlasha oladi.
- Stress, depressiya yoki boshqa psixologik muammolar bo'yicha yordam olish imkoni paydo bo'ladi.
- Bu qishloq aholisining ruhiy salomatligini yaxshilashga xizmat qiladi.

Tibbiy ta'lim va profilaktika

Telemeditsina nafaqat kasalliklarni davolash, balki ularning oldini olishda ham muhim rol o'ynaydi:

- Qishloq aholisiga sog'lom turmush tarzi, gigiena va kasalliklar profilaktikasi bo'yicha ma'lumot yetkaziladi.
- Masalan, vaktsinatsiya, to'g'ri ovqatlanish yoki yuqumli kasalliklardan himoyalaniish bo'yicha maslahatlar beriladi.
- Bu aholining umumiy sog'ligini yaxshilashga yordam beradi.

Texnologik infratuzilma va qulayliklar

Zamonaviy telemeditsina platformalari oddiy smartfonlar yoki kompyuterlar orqali ishlaydi, bu esa qishloq joylarda foydalanishni osonlashtiradi:

- Internet aloqasi mavjud bo'lsa, oddiy ilovalar yoki veb-saytlar orqali shifokor bilan bog'lanish mumkin.
- Ba'zi telemeditsina tizimlari sun'iy intellekt yordamida dastlabki diagnostika qo'yish imkonini beradi, bu esa shifokorlarning ish yukini kamaytiradi.

Davlat va xalqaro tashkilotlar qo'llab-quvvatlashi

Ko'plab davlatlar va xalqaro tashkilotlar (masalan, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti) qishloq joylarda telemeditsinani rivojlantirishni qo'llab-quvvatlamogda:

- Qishloq joylarda internet infratuzilmasini yaxshilash loyihalari amalga oshirilmoqda.
- Telemeditsina uskunalari joriy etish va tibbiyot xodimlarini o'qitish uchun grantlar ajratilmoqda.
- Bu qishloq aholisiga zamonaviy tibbiy xizmatlardan foydalanish imkonini yanada oshiradi.

Xulosa

Telemeditsina qishloq aholisiga birinchi tibbiy-sanitariya yordami ko'rsatishda inqilobiy yondashuv hisoblanadi. U geografik, iqtisodiy va ijtimoiy to'siqlarni bartaraf etib, tezkor, sifatli va hamyonbop tibbiy xizmatlarni taqdim etadi. Qishloq joylarda telemeditsinani joriy etish nafaqat sog'liqni saqlash tizimining samaradorligini oshiradi, balki aholining umumiy hayot sifatini yaxshilaydi. Shu bilan birga, telemeditsinaning muvaffaqiyati internet aloqasi, uskunalar va tibbiyot xodimlarining malakasiga bog'liq bo'lib, bu sohada davlat va xususiy sektorning hamkorligi muhim ahamiyatga ega.

Telemeditsina – zamonaviy tibbiyotning muhim yo'nalishlaridan bo'lib, ayniqsa, qishloq joylarda birinchi tibbiy-sanitariya yordamining uzluksizligi va sifatlilikini ta'minlashda beqiyos ahamiyatga ega. U inson hayoti uchun muhim bo'lgan daqiqalarda tezkor maslahat va yo'llanmalar olish imkonini beradi. Ammo telemeditsinaning to'laqonli joriy etilishi uchun tizimli yondashuv, texnologik va kadrlar tayyorgarligi talab etiladi.

Adabiyotlar.

1. B.Mamatkulov Jamoat salomatligi va sog'liqni saqlashni boshqarish Toshkent-2019.
2. I. E. Shomansurova. Oilaviy tibbiyotda hamshiralik ishi Toshkent 2008-y
3. Nuriddinova.P.Sh Birlamcggi tibbiy sanitariya yordami-2020
4. DALILLARGA ASOSLANGAN TIBBIYOT” moduli bo'yicha O'QUV – USLU BIY MAJMUA Toshkent 2019
5. VALEOLOGIYA ASOSLARI yohud UZOQ UMR OMILLARI (1-kitob)] Ro'ziqulov Q. Toshkent – 2007
6. SOG'LOM TURMUSH TARZI ASOSLARI. Rahmon Arziqulov. Toshkent-2009